

Бокоч В.М.

*доктор політичних наук, професор,
професор кафедри міжнародної політики
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3423-1339>*

Кайла Е.Е.

*магістр
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»*

Bokoch Viktoriia

*Doctor of Political Sciences, Professor,
Professor of the Department of International Policy
State University "Uzhhorod National University"*

Kayla Emerikh

*Master Student
State University "Uzhhorod National University"*

РОЛЬ ДЕРЖАВНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ ІНСТИТУЦІЙ У РЕГУЛЮВАННІ МОЛОДІЖНОЇ МІГРАЦІЇ

Анотація. Стаття присвячена комплексному аналізу ролі державних інституцій суверенних країн та міжнародних організацій у формуванні й реалізації політики молодіжної міграції в умовах глобальних трансформацій та зростаючої нестабільності. Основну увагу зосереджено на інституційних механізмах регулювання транскордонної мобільності молоді, взаємодії національних і наднаціональних акторів, а також на впливі соціально-економічних, освітніх і ринкових чинників на міграційні рішення молодого населення. Проаналізовано внесок ключових міжнародних організацій, зокрема Міжнародної організації праці, Міжнародної організації з міграції, ЮНЕСКО, органів системи ООН та Європейського Союзу, у розробку нормативних стандартів, програм мобільності, захист прав молодих мігрантів і посилення інституційної спроможності держав. Окреслено значення координації міграційної політики на національному, регіональному та глобальному рівнях для забезпечення безпечної, регулярної та інклюзивної міграції молоді. Зроблено висновок, що ефективна взаємодія державних інституцій і міжнародних організацій є ключовим чинником перетворення молодіжної міграції на інструмент розвитку людського капіталу, економічної стійкості та сталого розвитку в системі міжнародних економічних відносин.

Ключові слова: молодіжна міграція, міграційна політика, державні інституції, міжнародні організації, глобальне управління, міжнародні економічні відносини, людський капітал.

Вступ та постановка проблеми. Сучасні процеси міжнародної мобільності молодого населення набувають дедалі більшої масштабності та складності, що зумовлено структурними зрушеннями у світовій економіці, трансформаціями ринків праці та нерівномірністю доступу до освітніх і професійних можливостей. Для молоді переміщення за кордон дедалі частіше виступає інструментом соціально-економічної адаптації та накопичення конкурентних переваг, водночас породжуючи низку системних викликів для держав, пов'язаних із відтворенням людського капіталу, соціальною інтеграцією та довгостроковими наслідками демографічних змін.

Умови зростаючої глобальної нестабільності заострюють проблему ефективності наявних механізмів регулювання, які нерідко характеризуються фрагментованістю та обмеженою узгодженістю між різними

рівнями управління. Відсутність комплексного підходу до координації рішень ускладнює формування стійких і передбачуваних моделей мобільності, здатних поєднати економічні інтереси, соціальну відповідальність і потреби розвитку. За цих обставин особливої актуальності набуває наукове осмислення інституційних засад і координаційних механізмів, спрямованих на підвищення результативності управління процесами міжнародної мобільності молодого населення, що зумовлює необхідність комплексного аналізу ролі та взаємодії ключових суб'єктів регулювання на різних рівнях управління.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасних наукових і прикладних дослідженнях міжнародної мобільності молоді значна увага приділяється інституційним механізмам глобального управління та залученню молодіжних груп

до формування міграційної політики. Зокрема, J. Josefsson та J. Löw [3] аналізують підходи до представництва молоді у глобальному врядуванні міграцією та роль партнерських форматів у просуванні її інтересів. Статистичні огляди Migration Policy Institute [5] доповнюють ці дослідження, забезпечуючи емпіричну основу для оцінювання масштабів і динаміки міграційних процесів.

Вагомий масив літератури становлять матеріали міжнародних організацій, що формують нормативні та програмні орієнтири для державної політики. Аналітичні матеріали Міжнародної організації праці [2] зосереджені на питаннях розвитку навичок і зайнятості молоді в умовах трансформації ринків праці, тоді як у звітах Організації Об'єднаних Націй [4] акцентовано увагу на забезпеченні правового захисту трудових мігрантів і дотриманні міжнародних стандартів, що дозволяє розглядати ці джерела як основу для вироблення узгоджених підходів до регулювання мобільності молодого населення в різних національних контекстах.

Окремий напрям досліджень представлений регіональними ініціативами у сфері мобільності молоді. Документи Європейської Комісії [6] відображають підходи до посилення освітньої та професійної мобільності в межах інтеграційних об'єднань, тоді як у праці D. R. Agunias та K. Newland [1] розглядаються можливості використання потенціалу діаспор як чинника соціально-економічного розвитку країн походження.

Разом із тим, попри наявність наукових публікацій і програмно-нормативних джерел, у літературі недостатньо систематизовано інституційну взаємодію національних органів і міжнародних структур саме в контексті вироблення узгоджених рішень щодо мобільності молодого населення. Це зумовлює потребу в подальших дослідженнях, спрямованих на уточнення координаційних механізмів, інструментів політики та умов їх результативності в сучасній системі міжнародних економічних відносин.

Метою статті є систематизація наукових підходів і сучасних практик регулювання міжнародної мобільності молодого населення шляхом комплексного аналізу функціонального розподілу повноважень між інституційними суб'єктами різних рівнів. Для досягнення поставленої мети у статті передбачається уточнення особливостей участі ключових акторів у формуванні управлінських рішень, зіставлення підходів до регулювання мобільності в межах національних і наднаціональних структур, а також визначення чинників, що впливають на узгодженість і результативність координаційних механізмів. Окрему увагу приділено узагальненню наявних політичних інструментів та окресленню можливих напрямів їх удосконалення з урахуванням викликів, характерних для сучасної системи міжнародних економічних відносин, що створює підґрунтя для формування більш цілісного бачення перспектив розвитку регуляторних підходів у цій сфері.

Результати дослідження. Інтенсифікація транскордонних переміщень серед молоді відображає

більш широкі трансформації на глобальних ринках праці, в освітніх системах, технологічних середовищах та геополітичних конфігураціях. Ці процеси супроводжуються зміною характеру трудової та освітньої мобільності, зростанням значення гнучких форм зайнятості та посиленням конкуренції за людські ресурси між країнами й регіонами. Державні інституції та міжнародні організації відіграють вирішальну роль у формуванні політики, що регулює ці потоки, визначаючи як можливості, так і обмеження, з якими стикаються молоді мігранти. Водночас взаємодія між національними та наднаціональними акторами має вирішальне значення для забезпечення узгодженості, стабільності та справедливості в управлінні міграцією, особливо в умовах, коли глобальна нестабільність змінює моделі мобільності. Розширення аналітичного фокусу на їхніх функціях, взаємодії та стратегічних пріоритетах дає глибше розуміння того, як політика щодо міграції молоді еволюціонує у відповідь на сучасні виклики та довгострокові потреби розвитку.

Державні інституції суверенних країн формують основоположний регулятивний рівень управління міграцією молоді. Їх повноваження охоплюють законодавчі, адміністративні, економічні та соціальні аспекти, що дозволяє їм визначати обсяг та доступність міграційних шляхів, доступних для молоді. Національні міграційні агентства регулюють в'їзд та проживання, міністерства праці керують доступом до зайнятості та захистом, міністерства освіти контролюють програми академічної мобільності, а міністерства закордонних справ укладають двосторонні угоди, що сприяють обміну робочою силою та студентами. Ця багаторівнева структура вимагає потужних механізмів координації, щоб уникнути фрагментації політики та забезпечити узгодженість міграційних стратегій із ширшими соціально-економічними цілями. Коли досягається інституційна узгодженість, держави мають більше можливостей для залучення молодих талантів, захисту вразливих категорій мігрантів та використання мобільності молоді як інструменту національного розвитку. І навпаки, слабка координація призводить до правової неоднозначності, адміністративної неефективності та бар'єрів, що обмежують можливості молоді мігрувати безпечно та продуктивно [1].

Окрім нормативно-правової бази, державні інституції впливають на міграцію молоді через національні стратегії розвитку, які впливають як на фактори, що спонукають до міграції, так і на ті, що її стримують, формуючи рішення про мобільність. Політика, спрямована на зменшення безробіття серед молоді, сприяння інноваціям та підприємству, підтримку регіонального розвитку або поліпшення якості вищої освіти, може зменшити тиск еміграції або заохотити форми тимчасової та циркулярної міграції, які є вигідними як для окремих осіб, так і для економіки. Однак стійка соціально-економічна нерівність, обмежений доступ до якісної освіти та недостатні системи соціального захисту продовжують створювати сильні

стимули для еміграції в багатьох країнах. Таким чином, уряди стикаються з подвійним викликом: запобігати надмірному відтоку кваліфікованих кадрів і водночас створювати умови, що дозволяють молоді скористатися міжнародним досвідом, набути навичок та створити глобальні мережі. Розробка програм реінтеграції для молоді, що повертається, інвестиції в залучення діаспори та стимули для передачі знань є додатковими інструментами, що формують довгостроковий вплив мобільності молоді на розвиток.

Міжнародні організації відіграють дедалі важливішу роль у формуванні політики щодо міграції молоді, особливо в умовах ускладнення та взаємозалежності глобальних викликів. Міжнародна організація праці встановлює нормативні стандарти гідних умов праці, сприяє реалізації програм зайнятості молоді та розробляє захисні механізми, спрямовані конкретно на молодих трудових мігрантів, які стикаються з підвищеним ризиком експлуатації та неформальної зайнятості. Її аналітичні звіти, політичні рекомендації та програми технічної допомоги допомагають державам модернізувати інститути ринку праці та розробляти політику щодо міграції молоді на основі фактичних даних [2].

Міжнародна організація з міграції виступає центральним посередником у глобальному управлінні міграцією, пропонуючи аналітичні дані, ініціативи з розбудови потенціалу та платформи для міждержавного діалогу. За допомогою своїх програм МОМ допомагає державам розробляти програми мобільності, орієнтовані на молодь, вдосконалювати системи управління міграцією та вирішувати проблеми вразливості переміщених осіб та нелегальних мігрантів. Ця робота зміцнює національний інституційний потенціал, особливо в регіонах з обмеженими фінансовими або адміністративними ресурсами [3].

Організації, що зосереджуються на освіті, такі як ЮНЕСКО, опосередковано впливають на міграцію молоді, впливаючи на глобальну архітектуру академічної мобільності та визнання кваліфікацій. Сприяючи гармонізації стандартів у вищій освіті, зміцненню інклюзивних навчальних середовищ та розширенню міжнародних стипендіальних програм, ЮНЕСКО допомагає зменшити структурні бар'єри, що обмежують доступ молоді до транскордонних освітніх можливостей. Ці ініціативи сприяють формуванню людського капіталу, підвищенню міжкультурних компетентностей та глобальному обміну знаннями – факторам, що значно впливають на вибір міграції серед молодих людей [4].

Крім того, міжнародні органи з прав людини, включаючи Раду з прав людини Організації Об'єднаних Націй та Управління Верховного комісара з прав людини, посилюють захист мігрантів шляхом розробки правових рамок, моніторингу порушень та надання консультацій державам щодо реформ, заснованих на правах людини. Молоді мігранти, особливо ті, хто перебуває в нелегальному або вразливому становищі, отримують вигоду від

посилених гарантій захисту від дискримінації, торгівлі людьми та небезпечних шляхів міграції. Звіти та конвенції, опубліковані цими інституціями, слугують орієнтиром для законодавчих змін та механізмів підзвітності держав, забезпечуючи відповідність молодіжної міграційної політики міжнародно визнаним принципам прав людини [5].

Регіональні організації, особливо Європейський Союз, також відіграють важливу роль у створенні скоординованих режимів міграції молоді. За допомогою програм мобільності, директив щодо ринку праці, правил надання притулку та освітніх ініціатив ЄС створює структуровані шляхи, що покращують можливості молоді легально пересуватися, навчатися та працювати за кордоном. Програма «Молодь у русі» ілюструє, як регіональна інтеграція може гармонізувати стандарти, посилити соціальний захист та розширити можливості для молодих мігрантів. Ці моделі часто слугують орієнтиром для країн та інших регіональних блоків, які прагнуть розробити власні механізми мобільності молоді [6].

Взаємодія між національними та міжнародними акторами є надзвичайно важливою для вирішення складних проблем, які дедалі більше впливають на міграцію молоді: старіння населення в країнах з високим рівнем доходу, цифровізація праці, переміщення населення через кліматичні зміни та ескалація геополітичної нестабільності. У міру посилення цих проблем необхідним стає узгоджене та перспективне співробітництво. Ефективна координація включає:

- гармонізацію міграційних норм та візових процедур для сприяння безпечній, регулярній та передбачуваній мобільності;
- розширення транскордонних освітніх, професійних та програм зайнятості, орієнтованих на молодь;
- покращення міжнародних систем даних для відстеження динаміки міграції молоді та оцінки впливу політики;
- підтримка інституційного розвитку в країнах з низьким та середнім рівнем доходу для покращення управлінських можливостей;
- прийняття антидискримінаційних рамок, що сприяють створенню інклюзивних суспільств та справедливих ринків праці;
- вдосконалення програм реінтеграції для молодих репатріантів та посилення стратегій залучення діаспори.

Зростаюча складність міграції молоді вимагає комплексних підходів до управління, які забезпечують баланс між економічними можливостями, захистом прав людини та сталим розвитком. Державні інституції залишаються головними архітекторами та виконавцями міграційної політики, проте міжнародні організації надають незамінну підтримку шляхом встановлення норм, координації, технічної допомоги та стратегічного бачення. Їхні спільні дії створюють сприятливе середовище, в якому міграція молоді може стати рушієм інновацій, економічної стійкості та глобальної взаємопов'язаності, а не

джерелом ризику чи нерівності. Оскільки глобальна нестабільність продовжує змінювати моделі мобільності, ефективність молодіжної міграційної політики буде все більше залежати від того, наскільки успішно ці актори співпрацюватимуть для розробки адаптивних, інклюзивних та орієнтованих на майбутнє систем управління.

Висновки. Проведене дослідження дає підстави стверджувати, що сучасні процеси міжнародної мобільності молодого населення потребують переосмислення підходів до їх регулювання з урахуванням багаторівневого характеру управління та різноспрямованих інтересів учасників. Ефективність управлінських рішень у цій сфері значною мірою визначається не окремими політичними інструментами, а здатністю інституційних суб'єктів забезпечувати узгодженість дій і адаптивність до динамічних змін зовнішнього середовища.

Встановлено, що результативність регулювання мобільності молоді зростає за умови поєднання

нормативних, програмних і координаційних елементів, спрямованих на зниження структурних бар'єрів і посилення передбачуваності управлінських рішень. Важливим чинником при цьому є формування стабільних механізмів обміну інформацією, взаємного навчання та інституційної підтримки, що дозволяє мінімізувати асиметрії між країнами з різним рівнем соціально-економічного розвитку.

Узагальнення результатів дослідження свідчить про доцільність переходу від фрагментарних заходів до комплексних моделей управління, орієнтованих на довгострокові наслідки мобільності для суспільного та економічного розвитку. Реалізація таких моделей створює передумови для більш ефективного використання потенціалу молодого покоління в умовах зростаючої взаємозалежності світових процесів та посилює спроможність системи міжнародних економічних відносин реагувати на нові виклики.

Список використаних джерел:

1. Agunias D. R., Newland K. Developing a Road Map for Engaging Diasporas in Development. 2012.
2. International Labour Organization (ILO). Skills for Youth Employment. 2024. URL: <https://www.ilo.org> (дата звернення: 10.10.2025)
3. Josefsson J., Löw J. Representing children and youth in global migration governance: mobilization, corporatist representation and partnerships. *Globalizations*. 2025. Vol. 22, № 3. P. 410–425.
4. United Nations. Report of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. Thirty-ninth session (2–13 December 2024); Fortieth session (7–17 April 2025). URL: <https://docs.un.org/en/A/80/48> (дата звернення: 10.10.2025)
5. Top Statistics on Global Migration and Migrants. MPI. URL: <https://www.migrationpolicy.org/article/top-statistics-global-migration-migrants> (дата звернення: 10.10.2025)
6. EU Commission. Youth on the Move. An initiative to unleash the potential of young people to achieve smart, sustainable and inclusive growth in the European Union. 2010.

References:

1. Agunias D. R., Newland K. (2012) Developing a Road Map for Engaging Diasporas in Development. Washington, DC : Migration Policy Institute.
2. International Labour Organization (ILO). Skills for Youth Employment. Available at: <https://www.ilo.org> (accessed October 10, 2025).
3. Josefsson J., Löw J. (2025). Representing Children and Youth in Global Migration Governance: Mobilization, Corporatist Representation and Partnerships. *Globalizations*. Vol. 22. No. 3. Pp. 410–425.
4. United Nations. Report of the Committee on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families. Thirty-ninth Session (2–13 December 2024); Fortieth Session (7–17 April 2025). Available at: <https://docs.un.org/en/A/80/48> (accessed October 10, 2025).
5. Migration Policy Institute (MPI). Top Statistics on Global Migration and Migrants. Available at: <https://www.migrationpolicy.org/article/top-statistics-global-migration-migrants> (accessed October 10, 2025).
6. European Commission. (2010) Youth on the Move: An Initiative to Unleash the Potential of Young People to Achieve Smart, Sustainable and Inclusive Growth in the European Union. Brussels.

THE ROLE OF STATE AND INTERNATIONAL INSTITUTIONS IN REGULATING YOUTH MIGRATION

Summary. The article is devoted to a comprehensive analysis of the role of state institutions of sovereign countries and international organisations in the formation and implementation of youth migration policy in the context of global transformations and growing instability in world development. The relevance of the study is determined by the intensification of cross-border mobility of the young population, which is shaped by structural changes in the global economy, transformations in labour markets, education systems and the technological environment, as well as the aggravation of geopolitical and socio-economic challenges. The article focuses on the analysis of institutional mechanisms for regulating the international mobility of young people and the peculiarities of interaction between national and supranational actors in the process of making management decisions. The functional distribution of powers between state bodies is considered, as well as the role of international and regional structures in shaping the regulatory framework, coordinating policy and supporting the institutional capacity of countries. Particular attention

is paid to the impact of socio-economic, educational and market factors on the migration strategies of the young population, as well as the conditions under which mobility can contribute to the accumulation of human capital and increase the competitiveness of economies. The article analyses the activities of key international organisations, in particular the International Labour Organisation, the International Organisation for Migration, UNESCO, United Nations agencies and the European Union, in the field of developing regulatory standards, implementing mobility programmes, protecting the rights of young migrants and developing coordination mechanisms. It shows that the effectiveness of policy in this area largely depends on the coordination of actions between different levels of government and the ability of institutions to adapt to dynamic changes in the global environment. It was concluded that strengthening cooperation between state institutions and international organisations creates the conditions for the formation of more comprehensive and predictable approaches to regulating youth migration, which contributes to reducing structural imbalances, increasing economic stability and achieving sustainable development goals in the system of international economic relations. Such cooperation allows for the coordination of strategic priorities at different levels of government and minimises the fragmentation of policy decisions. At the same time, it increases the ability of states to respond effectively to long-term demographic and socio-economic challenges associated with the mobility of the young population. The formation of stable coordination mechanisms also creates conditions for a more rational use of the potential of young people as a resource for development in conditions of growing global interdependence.

Keywords: youth migration, migration policy, state institutions, international organisations, global governance, international economic relations, human capital.

Стаття надійшла: 17.11.2025

Стаття прийнята: 09.12.2025

Стаття опублікована: 30.12.2025